

**ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ / CIVIL PROCEDURE /
ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС**

DOI: <https://doi.org/10.59546/18290744-2023.1-3-53>

ԱՐԱ ԶՈՀՐԱԲՅԱՆ

ի.գ.թ.

«Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանական ակադեմիա»
հիմնադրամի ղեկավար

ARA ZOHABYAN

PHD in Law

Rector of the “Academy of Advocates of The Republic of Armenia” Foundation

ԱՐԱ ՅՕԳՐԱԲՅԱՆ

К. Ю. Н.

Ректор Адвокатской академии Республики Армения

**ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ ՊԱՏՎԻ,
ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՄԲԱՎԻ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՎ**

**DURATION OF JUDICIAL INVESTIGATION IN CASES OF PROTECTION
OF HONOR, DIGNITY AND BUSINESS REPUTATION**

**СРОКИ РАЗРЕШЕНИЯ СУДЕБНОГО СПОРА ПО ДЕЛАМ О ЗАЩИТЕ
ЧЕСТИ, ДОСТОИНСТВА И ДЕЛОВОЙ РЕПУТАЦИИ**

Ներածություն

«Ուշացած արդարադատությունը մերժված արդարադատությունն է» խոսքերը վերածվել են իրավական արսիոմայի: Թեև բառացի այս խոսքերը վերագրվում են Միացյալ Թագավորության վարչապետ Վիլիամ Գլադսթոունին¹, որն այն հնչեցրել է 1868 թ., այդուհանդերձ, բովանդակային առումով այս գաղափարն արտացոլվել է նաև դարեր առաջ: Դեռևս 1215 թ. Անգլիայի թագավոր Հովհաննես 1 անհողինի կողմից ստորագրված Մագնա Կարտայում (Ազատությունների մեծ խարտիա) սահմանվել էր հետևյալ կանոնը. «Մենք ոչ մեկին չենք վաճառի, չենք մերժի կամ հետաձգի արդարության իրավունքը²»: Հետագայում այս գաղափարն

¹ <https://www.brainyquote.com/authors/william-e-gladstone-quotes> (12.12.2022).

² <https://www.bl.uk/magna-carta/articles/magna-carta-english-translation> (10.01.2023).

արտացոլվել է նաև Մարտին Լյութեր Կինգի կողմից 1963 թ. «Նամակ Բիրմինգհամի բանտից»-ում, որում նա նշել է «շատ երկար տևած արդարադատությունը հավասար է մերժված արդարադատությանը»³:

Անվիճելի է այն փաստը, որ ցանկացած վեճի լուծման համատեքստում ուշացած արդարադատությունը որպես կանոն իմաստագրվում է, սակայն կան վեճեր, որոնց դեպքում հատկապես կենսական նշանակություն ունի հնարավորինս սեղմ ժամկետներում արդարադատության իրականացումը:

Այդպիսի վեճերից է պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճը, որի դեպքում տարիներ տևող դատական գործընթացներն առհասարակ արժեզրկում են արդարադատության կառուցակարգը՝ որպես իրավական պետության գոյության նախապայմանի:

Խնդիրն այն է, որ ժամանակակից տեխնիկական առաջընթացի պայմաններում պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի պաշտպանության վեճերով տեղեկությունները ընտարածվում են կայծակնային արագությամբ՝ թողնելով իրենց բացասական ազդեցությունը համապատասխան անձի կամ կազմակերպության վրա: Օրինակ, եթե որևէ կազմակերպության արտադրանքի վերաբերյալ տարածվի կեղծ տեղեկություն այն մասին, որ այն առողջության համար վնասակար է, ապա այդ տեղեկության կեղծ լինելը անհրաժեշտ է հերքել հնարավորինս սեղմ ժամկետներում, քանի որ սպառողների մի ստվար հատված աներկբայորեն հրաժարվելու է համապատասխան արտադրանքից, ինչի արդյունքում կազմակերպությունն ամենայն հավանականությամբ յուրաքանչյուր ժամ կրելու է վնասներ, իսկ ինչ որ ժամանակահատված հետո, այդ վնասները հանգեցնելու են վերջինիս գործունեության դադարեցմանը: Նմանատիպ օրինակները բազմաթիվ են:

Սույն հոդվածով ներկայացված են պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերի առանձնահատկությունները և դրանց քննության համար սեղմ ժամկետներ սահմանելու հրամայականը:

Հիմնական մաս

Պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերի քննության ժամկետ սահմանելու հրամայականը պայմանավորված է հատկապես այն հանգամանքով, որ տարեց տարի ավելանում են նման վեճերը: 2012-2022 թթ. պատվի և արժանապատվության իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ հարուցվել է ընդհանուր 1221 քաղաքացիական գործ, որից 511 (41.8 %) քաղաքացիական գործը միայն 2019-2022 թթ.:

2012-2022թթ. գործարար համբավի պաշտպանության շրջանակներում հարուցվել է թվով 87 քաղաքացիական գործ, որից 46-ը (52.8 %) 2019-2022 թթ.:

Ինչպես իրավագիտորեն նշում է, Վ. Մ. Ժույկովը, դատական պաշտպանության սահմանադրական իրավունքը ներառում է յուրաքանչյուր շահագրգիռ անձի՝ իր իրավունքների, ազատությունների և օրինական շահերի պաշտպանության համար ազատորեն դատարան դիմելու, իր գործի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում քննելու և դատական ակտի կատարման իրավունքը⁴:

Անվիճելի է այն փաստը, որ արդարադատությունը կարող է ծառայել իր առաքելությանը

³ Տե՛ս «Letter from a Birmingham Jail [King, Jr.]»// https://www.africa.upenn.edu/Articles_Gen/Letter_Birmingham.html (23.12.2022):

⁴ Տե՛ս Жуйков В.М., Теоретические и практические проблемы кон-ституционного права на судебную защиту: дис. ... д-ра юрид. наук, М., 1997, էջ 4:

միայն ողջամիտ ժամկետում իրականացվելու դեպքում:

Մենք համակարծիք ենք իրավաբանական գրականության մեջ հանդիպող այն դիտարկմանը, որ տարբեր շահառուներ, ինչպես, օրինակ, իրավաբանները, դատավորները, դատավարության կողմերը տարբեր տեսակետներ կարող են ունենալ գործի քննության ողջամիտ ժամկետի կամ հետաձգման պատճառաբանվածության վերաբերյալ⁵:

Այդուհանդերձ, մեր համոզմամբ՝ առանձին գործերի քննությանն օբյեկտիվորեն առավել հրատապ լուծումներ է պահանջում, քան այլ գործերինը: Օրինակ՝ ապրուստի միջոց հանդիսացող թոշակի վճարման վերաբերյալ վեճը շատ ավելի սեղմ ժամկետում պետք է քննվի, քան ինքնական կառույցի օրինականացման վերաբերյալ վեճը և այլն:

Ինչ վերաբերում է պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի պաշտպանությանը, ապա ինչպես հայտնի է իրավաբանական դոկտրինայից «պատիվ» և «արժանապատվություն» կատեգորիաների կայացումը և զարգացումը, հասարակական բարոյականության նորմերի ձևավորումը հանգեցրեցին որոշակի սահմանների ձևավորմանը, որոնց ուժով այս ֆենոմենների պաշտպանությունը նախ պայմանավորված է հասարակական կարծիքով և մարդկանց ներքին մղումներով, իսկ այնուհետև՝ պետության հեղինակությամբ և հարկադրանքով⁶:

Պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերն այն վեճերի շարքին են դասվում, որոնք նույնպես պահանջում են հնարավորինս հրատապ լուծում, պայմանավորված հետևյալ օբյեկտիվ հանգամանքներով՝

1. այս գործերով հասցված վնասը չափելի չէ, սակայն աներկբայորեն վրա է հասնում՝ թողնելով անդառնալի հետևանքներ: Օրինակ, եթե մանկական կերի վերաբերյալ տարածվի տեղեկություն, որ այն հորմոն է պարունակում, բազմաթիվ ծնողներ ապահովության համար կհրաժարվեն այդ կերը գնելուց՝ առանց սպասելու տեղեկության հաստատմանը: Արդյունքում մանկական կեր արտադրող անձը կկորցնի ոչ միայն տվյալ կերի պոտենցիալ գնորդներին, այլ իր ամբողջ արտադրանքը հասարակության մոտ կստեղծի կասկածելի տպավորություն: Նման դեպքերում վնասի չափը որպես բաց թողնված օգուտի, գրեթե իրատեսական չէ հստակ գնահատել, բայց ակնհայտ է, որ այն ավելանալու է յուրաքանչյուր օր:

2. Տեղեկությունը, ժամանակակից գիտատեխնիկական առաջընթացով պայմանավորված, խիստ շուտ է հնանում՝ թողնելով իր հետևանքներն այս կամ անձի հեղինակության վրա: Սուտ կամ կեղծ տեղեկության հերքումը այն հրապարակելուց երկար ժամանակ հետո կատարելու դեպքում արդյունավետ չէ, քանի որ հերքվող տեղեկությունն արդեն մոռացված է, իսկ այն հետևանքները, որ այն թողել է՝ այլևս անդառնալի:

Օրինակ, եթե որևէ բժշկի մասին տարածվում է կեղծ տեղեկություն այն մասին, որ նրա մեղքով հիվանդ է մահացել, ապա այդ տեղեկությանը տիրապետող պոտենցիալ հիվանդներն այլևս նրա ծառայություններից չեն օգտվի առնվազն այնքան ժամանակ, քանի դեռ այդ տեղեկությունը չի հերքվել, իսկ եթե այդ տեղեկությունը հերքվի օրինակ տարիներ անց, ապա հերքումը կկորցնի իր արդիականությունը, քանի որ բժիշկը դուրս մղված կլինի բժշկական ոլորտից և կդառնա անմրցունակ:

Կամ որևէ սպասարկման կետում առևտուր կատարող անձը կարող է այնպիսի տեղեկություն տարածել, օրինակ, տվյալ սպասարկման կետի մաքրության վերաբերյալ, որ նշված սպասարկման կետն այլևս չունենա հաճախորդներ և լուծարվի: Այս գործերն իրենց բնույթով

⁵ Տե՛ս T Sourdin, 'Using Alternative Dispute Resolution (ADR) to Save Time' [2014] (pending) *Arbitrator & Mediator* 47:

⁶ Տե՛ս Безроднова К.В., К вопросу о развитии представлений о категориях чести и достоинства: историко-правовой аспект // Вестник ЮУрГУ. Сер.: Право, 2012, №43 (302), էջ 6:

թով պահանջում են հրատապ քննություն և լուծում, քանի որ կարող են ունենալ անդառնալի հետևանքներ:

Իհարկե, ցանկացած գործի քննությունը պայմանավորված է որոշակի տեխնիկական գործընթացներով՝ ծանուցման ապահովում և այլն, որոնք կարող են ազդել դատական գործընթացի ժամկետների վրա: Այդուհանդերձ, մենք կիսում ենք այն մոտեցումը, որ գործերի քննության ուշացումների մինիմալիզացման հնարավորություններ կարող են ստեղծել ինովացիոն հնարավորությունները⁷: Այս վեճերի դեպքում որպես կանոն գործի քննության օբյեկտիվ և անհաղթահարելի խոչընդոտներ չեն լինում, մասնավորապես՝ չեն նշանակվում փորձաքննություններ, չի լինում ապացուցողական բարդ փաստակազմ, ներգրավված չեն լինում բազմաթիվ անձինք և այլն:

Ավելին, այս վեճերով օբյեկտիվորեն հնարավոր է սահմանել գործի քննության սեղմ ժամկետներ՝ առանց արդարադատության որակի վրա ազդելու հիմնավորված ռիսկի նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (այսուհետ՝ ՄԻԵԴ) կողմից ձևավորված իրավունքի լույսի ներքո:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի ձևավորած իրավունքը առանձնացնում է դատավարության ժամկետի հիմնավորվածությունը գնահատելու 4 չափանիշ՝

1. գործի բարդությունը,
2. հայցվորի (բողոք բերողի) վարքագիծը,
3. տեղական իշխանությունների վարքագիծը,
4. հայցվորի (բողոք բերողի) համար «կշեռքի նժարի վրա դրվածի» կարևորությունը⁸:

Գործի բարդությունը կարող է պայմանավորված լինել ապացույցների մեծ ծավալով⁹, իրավական խնդիրների բարդությամբ¹⁰, մեծ քանակությամբ վկաների հարցաքննության անհրաժեշտությամբ¹¹, գործի էությունը կարող է լինել բարդ, օրինակ, երբ այն ընդգրկում է և՛ անհատական և՛ հասարակական հետաքրքրություն¹², այդուհանդերձ միայն այն, որ գործը բարդ է, չի նշանակում, որ բոլոր ուշացումները համարվելու են հիմնավորված¹³:

Հայցվորի կամ բողոք բերողի վարքագծի վերաբերյալ ՄԻԵԴ-ը նշել է, որ հայցվորի կամ բողոք բերողի վարքագիծը օբյեկտիվորեն ազդում է գործի քննության ժամկետների վրա, որը չի վերահսկվում պետության կողմից, ուստի այն պետք է հաշվի առնվի դատական քննության ողջամիտ ժամկետների պահպանման հարցը քննարկելիս¹⁴:

Անդրադառնալով տեղական իշխանությունների վարքագծին՝ ՄԻԵԴ-ը նշել է, որ պետությունները պետք է այնպես կազմակերպեն իրենց իրավական համակարգը, որպեսզի դատավորները հնարավորություն ունենան երաշխավորելու ողջամիտ ժամկետում վերջնական դատական ակտ ստանալու իրավունքը¹⁵:

⁷ S'eu Justice delayed is justice denied. Professor Tania Sourdin & Naomi Burstynner. Victoria University Law and Justice Journal. Vol 4, No 1 (2014), էջ 57:

⁸ S'eu Handbook on European law relating to access to justice.// European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2016, էջ 139:

⁹ S'eu ECtHR, Eckle v. Germany, No. 8130/78, 15 July 1982:

¹⁰ S'eu ECtHR, Breinesberger and Wenzelhuemer v. Austria, No. 46601/07, 27 November 2012, paras. 30–33:

¹¹ S'eu ECtHR, Mitev v. Bulgaria, No. 40063/98, 22 December 2004, para. 99:

¹² S'eu ECtHR, Wiesinger v. Austria, No. 11796/85, 30 October 1991, para. 55:

¹³ S'eu ECtHR, Ferrantelli and Santangelo v. Italy, No. 19874/92, 7 August 1996, para. 42. S'eu նաև ECtHR, Ringeisen v. Austria, No. 2614/65, 16 July 1971, para. 110:

¹⁴ S'eu ECtHR, Wiesinger v. Austria, No. 11796/85, 30 October 1991, para. 57:

¹⁵ S'eu ECtHR, Cocchiarella v. Italy [GC], No. 64886/01, 29 March 2006, para. 119. For a criminal case, see ECtHR, Dobbartin v. France, No. 13089/87, 25 February 1993, para. 44:

Իհարկե, ՄԻԵԴ որոշումների համատեքստում «կշեռքի վրա դրված»-ի կարևորությունն առավելապես վերաբերում է քրեական գործերին, հատկապես այն դեպքերում, երբ մեղադրվողն անազատության մեջ է¹⁶, ինչպես նաև երեխաներին վերաբերող գործերին¹⁷, աշխատանքային և կենսաթոշակային վեճերին և այլն¹⁸:

Բոլոր դեպքերում ՄԻԵԴ դիրքորոշումը հստակ է նաև այն հարցում, որ գործի քննությունը ողջամիտ ժամկետներում իրականացնելու անհրաժեշտությունը չի կարող արդարացնել կողմերի՝ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով սահմանված իրավունքների սահմանափակումը¹⁹:

Ինչպես ուղղակիորեն բխում է վերը նշված չափանիշներից, պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերն օբյեկտիվորեն հնարավոր է քննել սեղմ ժամկետներում:

Արտասահմանյան երկրների փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ պայմանավորված վեճի բնույթով տարբեր երկրներ սահմանում են գործի քննության առավել սեղմ ժամկետներ:

Օրինակ, Բելառուսի քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 158-րդ հոդվածը սահմանում է, որ ալիմենտի, կյանքին և առողջությանը պատճառված վնասի, աշխատանքային վեճերի և որոշ այլ գործերով առաջին ատյանի դատարանում գործի քննությունը պետք է ավարտվի ոչ ուշ, քան դիմումն ընդունելուց մեկ ամսվա ընթացքում²⁰:

Ուկրաինայի քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 19-րդ հոդվածն ի թիվս այլոց պարզեցված վարույթով քննվող գործերի շարքին է դասում այն գործերը, որոնք բարդ չեն, ինչպես նաև այն գործերը, որոնց արագ քննությունը առաջնահերթություն է²¹:

Գործերի քննության ժամկետների համատեքստում բավականին հետաքրքիր է Ռուսաստանի Դաշնության մոտեցումը:

ՌԴ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 154-րդ հոդվածի 6-րդ մասը սահմանում է, որ պայմանավորված գործի բարդությունից վերջինիս քննության ժամկետը կարող է երկարացվել ոչ ավել քան մեկ ամսով դատարանի նախագահի, նրա տեղակալի, դատական կազմի նախագահի կողմից²²:

Ընդունելի համարելով տարբերակված մոտեցման դրսևորումը բարդ գործերի դեպքում, մենք այդուհանդերձ կիսում ենք Տ. Վ. Սոլովևի կարծիքն այն մասին, որ նշված իրավական կարգավորումը միջամտություն է դատարանի անկախությանը, քանի որ գործի վարույթի բարդության հարցը որոշում և գործի քննության ժամկետը երկարացնում է ոչ այն դատավորը, որի վարույթում քննվում է գործը²³:

Մյուս կողմից չենք կարող չլիսել իրավաբանական գրականության մեջ տարածված այն

¹⁶ Տե՛ս ECtHR, *Jabłoński v. Poland*, No. 33492/96, 21 December 2000, para. 102. See also ECtHR, *Chudun v. Russia*, No. 20641/04, 21 June 2011, para. 112:

¹⁷ Տե՛ս ECtHR, *Hokkanen v. Finland*, No. 19823/92, 23 September 1994, para. 72 (it is “essential that [child] custody cases be dealt with speedily”):

¹⁸ Տե՛ս *Maria Filatova*. Reasonable time of proceedings: Compilation of case-law of the European Court of Human Rights. 2021, էջ 46:

¹⁹ Տե՛ս *Maria Filatova*. Reasonable time of proceedings: Compilation of case-law of the European Court of Human Rights. 2021, էջ 36:

²⁰ https://kodeksy-by.com/grazhdanskij_protseessualnyj_kodeks_rb/158.htm (14.02.2023):

²¹ https://continent-online.com/Document/?doc_id=30418564 (14.02.2023):

²² http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_39570/1912114abb859e576250efd5d1db84739e327b7e/ (13.02.2023):

²³ Տե՛ս *Соловьева Т.В.*, Продление срока судебного разбирательства по гражданским делам. // Отраслевые проблемы юридической науки и практики. Вестник Нижегородской академии МВД России, 2020, N 4(52), էջ 80:

մոտեցումը, որ դատարանին հայեցողական լիազորությունների տրամադրումը բարենպաստ պայմաններ է ստեղծում դրանց չարաշահման համար²⁴:

Այս տեսանկյունից կարծում ենք բոլոր այն դեպքերում, երբ հնարավոր է «ոչ բարդ» և իրենց առանձնահատկություններով պայմանավորված «հրատապ լուծում պահանջող» վեճերի քննության համար սահմանել ժամկետներ օրենսդրությամբ՝ հնարավորինս բացառելով դատական հայեցողության դրսևորման հնարավորությունը:

Ավելին, այդպիսի կարգավորում օրինակ աշխատանքային վեճերի դեպքում սահմանված է Հայաստանի Հանրապետությունում, այն է՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 210-րդ հոդվածի 2-րդ մասը սահմանում է, որ աշխատանքային վեճերն առաջին ատյանի դատարանում քննվում և լուծվում են հայցադիմումը վարույթ ընդունելուց հետո՝ երեք ամսվա ընթացքում:

Մենք առաջարկում ենք նույնատիպ մոտեցում դրսևորել նաև պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերի դեպքում:

Ամփոփում

Գիտատեխնիկական առաջընթացով պայմանավորված հսկայական փոփոխություններ են կրել ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները, ինչի արդյունքում ոչ միայն մեծ ծավալներ են ստացել պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի նսեմացման դեպքերը, այլ նաև դրանց տարածումը համացանցային կամ այլ ռեսուրսներով: Վերոգրյալը հաշվի առնելով նաև խիստ արդիական է նման գործերի դատական քննության տարբերակված ընթացակարգերի սահմանումը:

Խոսքի ազատության և խոսքի «սանձարձակության» նույնացման դեպքերը հնարավորինս արագ չկանխելու արդյունքում մեծ վնասներ են կրում քաղաքացիները, կազմակերպությունը և անգամ պետությունը: Ավելին, եթե ենթադրյալ իրավախախտող սուբյեկտի նպատակը որևէ անձի էական վնաս հասցնելն է, ապա տեղեկությունը յուրաքանչյուր ժամ ուշ հերքվելու դեպքում իրավախախտը ավելի է մոտենում իր նպատակին և ի վերջո նրա մոտ արմատավորվում է անպատժելիության ընկալումը: Ավելին, այս գործերով իրական վնասները չափելի չեն, իսկ նյութական օրենսդրությամբ սահմանված որոշակի միանվագ գումարի վճարումը, որն էլ դատարանն ազատ է իր հայեցողությամբ սահմանել (նվազեցնել), չի հանգեցնում «նախկին վիճակը վերականգնելու» իրավունքի պաշտպանության կառուցակարգին:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ առաջարկվում է սահմանել պատվի, արժանապատվության և գործարար համբավի վերաբերյալ վեճերի քննության եռամսյա ժամկետ՝ տալով դատարանին հնարավորություն իր պատճառաբանված որոշման հիման վրա և բացառիկ դեպքերում այն երկարաձգել ևս երեք ամսով:

Նշված մոտեցումն իրատեսական դարձնելու նպատակով առաջարկվում է այս գործերով կիրառել էլեկտրոնային ծանուցումների և էլեկտրոնային արդարադատության կառուցակարգը:

Annotation. The present article is dedicated to the peculiarities of the examination of cases on the protection of honor, dignity and business reputation and, in particular, the necessity to set short deadlines for dispute resolution. Within the scope of the article the law formed by the ECHR decisions, doctrinal approaches, and the experience of

²⁴ См. Даровских О.И., О злоупотреблении правосудия при реализации им своих дискреционных полномочий в уголовном судопроизводстве // Вестник ЮУрГУ, Серия «Право», 2013, т. 13, № 1, էջ 33:

foreign countries are presented. Within the scope of the article, it is proposed to establish a three-month period for the examination cases of protection of honor, dignity and business reputation in the first instance court, allowing the court in extremely exceptional cases to extend that period for another three months. Time limit, procedural time limit, time limit for cases regarding the honor and dignity, time limit for examination of cases, the business reputation honor, and dignity.

Аннотация. Данная статья посвящена особенностям рассмотрения дел о защите чести, достоинства и деловой репутации, а именно необходимости установления сжатых сроков разрешения спора. В рамках статьи рассматривается право, сформированное решениями ЕСПЧ, доктринальные подходы, опыт зарубежных стран. В рамках статьи предлагается установить трехмесячный срок для рассмотрения дел о защите чести, достоинства и деловой репутации в первой инстанции, с возможностью продления судом этого срока еще на три месяца в особо исключительных случаях.

Բանալի բառեր - ժամկետ, դատաբարական ժամկետ, պարզի արժանապատվության գործեր, գործերի քննության ժամկետ, գործարար համբավ, պարզիկ և արժանապատվություն:

Keywords: *period, trial period, cases of honor and dignity, period of examination of cases, business reputation, honor and dignity.*

Ключевые слова: *срок, испытательный срок, дела о чести и достоинстве, срок рассмотрения дел, деловая репутация, честь и достоинство.*

Զոհրաբյան Ա. - ի.գ.թ., «Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանական ակադեմիա» հիմնադրամի ղեկավար, էլ. հասցե՝ ara.zohrabyan@gmail.com:

Ներկայացվել է խմբագրություն 21.02.2023 թ., տրվել է գրախոսության 21.02.2023 թ., երաշխավորվել է ի.գ.թ. Մանե Կարապետյանի կողմից, ընդունվել է տպագրության 19.04.2023 թ.: